

Can & Can't (Olanak - Kapasite - Yetenek - Yeterlilik - İzin Bildirme)

Can; dilimize - bilir, bılır, -bilmek gibi eklerle çevirebileceğimiz bir (**modal**) özel yardımcı fiildir. Özne bir eylemi kolayca yapıyorsa - zorlanmıyorsa -, kapasitesi bu eylem için yeterli ise **can** cümlede yer alır. **Ben, futbol oynayabilirim. Annem çok güzel yemek pişirebilir. Uzun boylu çocuk tavana dokunabilir. Kedi, ağaca tırmanabilir,** gibi örnekler öznenin yeterliliğini - kapasitesinin belirtilen eylem için uygun olduğunu - bize gösterir. **Can**; bütün öznelerle kullanılabilir. Fiil yalın haldedir; sonuna ek veya takı almaz. Örnekleri inceleyiniz.

A barber can cut your hair.

(Berber, (senin) saçını kesebilir.)

A Science teacher can do experiments in the lab.

(Bilim öğretmeni, laboratuvarında deneyler yapabilir.)

Cheetahs can run very fast.

(Çitalar, çok hızlı koşabilir.)

Frogs can live under water.

(Fareler, su altında yaşayabilir.)

My mother can prepare dinner.

(Annem, akşam yemeğini hazırlayabilir.)

We can walk to school every day.

(Biz, her gün yürüyerek okula gidebiliriz.)

Her brother can make some sandwiches.

((Onun) Erkek kardeşi, birkaç sandviç hazırlayabilir.)

An actor can perform a play at the theatre.

(Aktör, tiyatrodaki bir oyunu oynayabilir.)

She can make a cake with strawberries.

(O, çilekli pasta yapabilir.)

Brigitte can speak French very well.

(Brigitte, çok iyi Fransızca konuşabilir.)

Harun can play basketball and football very well.

(Harun, çok iyi basketbol ve futbol oynayabilir.)

Polar bears can live only in the North Pole.

(Kutup ayıları, yalnızca Kuzey Kutbu'nda yaşayabilir.)

I can swim a long distance.

(Ben, uzun mesafe yüzebilirim.)

Donkeys can carry people.

(Eşekler, insanları taşıyabilir.)

I can do my homework every day.

(Ben, her gün ödevimi yapabiliyorum.)

You can speak five languages fluently.

(Sen, akıcı bir şekilde beş dili konuşabilirsin.)

We can run 100 metres in twenty seconds.

(Biz, yüz metreyi yirmi saniyede koşabiliriz.)

Your elder sister can wash the dishes.

(Ablan, bulaşıkları yıkayabilir.)

You are a clever boy. You can learn Spanish easily.

(Sen, zeki bir çocuksun. İspanyolca'yı kolayca öğrenebilirsin.)

A microwave can make some popcorn.

(Mikrodalga fırın, biraz mısır patlatabilir.)

I am a professional musician. I can play the drums very well.

(Ben, profesyonel müzisyenim. Ben, davulları çok iyi çalabilirim.)

A computer can store information.

(Bilgisayar, bilgi depolayabilir.)

I am hungry now. I can order my meal.

(Ben, şimdi açım. Yemeğimi sipariş edebilirim.)

His mother can bake some delicious cookies.

(Annesi, birkaç lezzetli kurabiye pişirebilir.)

Can; izin verme veya izin isteme yapılarında da kullanılır. Örnekleri inceleyiniz.

The students can play football at weekends.

(Öğrenciler, hafta sonlarında futbol oynayabilir.)

You can get up early on weekdays.

(Haftaiçi günlerde erken kalkabilirsin.)

The weather is very hot today. You can wear your thin cloths.

(Bugün hava çok sıcak. Sen, ince giysilerini giyebilirsin.)

You can water the flowers every day.

(Sen, her gün çiçekleri sulayabilirsin.)

The weather is snowy now. They can make a snowman.

(Şimdi hava karlı (kar yağışlı). Onlar, bir kardan adam yapabilirler.)

Suna looks tired. She can have a rest.

(Suna, yorgun görünüyor. O, dinlenebilir.)

You can go to school by school bus.

(Sen, servis otobüsü ile okula gidebilirsin.)

Sue can meet her friends at weekends.

(Sue, hafta sonlarında arkadaşlarıyla görüşebilir.)

Can you help me with doing my homework?

(Ödevimi yaparken bana yardım edebilir misin?)

Can I use your computer?

(Ben, senin bilgisayarını kullanabilir miyim?)

Can I have a cup of coffee?	(Ben, bir fincan kahve alabilir miyim?)
Can we have the bills, please?	(Lütfen, biz hesabı alabilir miyiz?)
Can I pay by credit card, please?	(Lütfen, ben kredi kartı ile ödeyebilir miyim?)
Can I have this chocolate cake, please?	(Lütfen, bu çikolatalı keki alabilir miyim?)

Cümle **can** ile başlıyorsa, soru durumundadır. Bu yapıda, öznenin eylemi yapabilme kapasitesi öğrenilir. Eylem yapılabiliyorsa **Yes**, yapılamıyorsa **No** ile cevaba başlanır.

Can you do your homework by yourself?	(Sen, ödevini kendi kendine yapabilir misin?)
Can you look after a cheetah?	(Sen, bir çitaya bakabilir misin?)
Can you speak five languages?	(Sen, beş dil konuşabilir misin?)
Can you have a healthy diet?	(Sen, sağlıklı bir perhiz yapabilir misin?)
Can you play any computer games?	(Sen, hiç bilgisayar oyunları oynayabilir misin?)
Can he sing some songs in Spanish?	(O, bazı şarkıları İspanyolca söyleyebilir mi?)
Can bees fly?	(Arılar, uçabilir mi?)
Can your mother make any cheese sandwiches?	(Annen, peynirli sandviç hazırlayabilir mi?)
Can you get up early on school days?	(Sen, okul günlerinde erken kalkabilir misin?)
Can frogs live under water?	(Kurbağalar, su altında yaşayabilir mi?)

Can't (can + not); öznenin eylemi yapma yeteneğine veya gücüne sahip olmadığını anlatır.

Sheep and cows can't eat meat.	(Koyunlar ve sığırlar, et yemez.)
I am a fat boy. I can't eat fast food.	(Ben, şişman bir çocuğum. Ben, hazır yiyecekler yemem.)
I am a nervous man. I can't watch the news on TV in the evenings.	(Ben, sinirli bir adamım. Akşamları televizyonda haberleri izlemem.)
Liza is a student. She can't help her mother at home.	(Liza, öğrenci. O, evde annesine yardım edemez.)
Lions can't eat vegetables.	(Aslanlar, sebze yemez.)
The weather is very hot today. You can't wear your thick clothes.	(Bugün, hava çok sıcak. Sen, kalın giysilerini giymezsin.)
A Music teacher can't train the school football team.	(Bir müzik öğretmeni, okul futbol takımını çalıştıramaz.)
I am ten years old. I can't drive a car.	(Ben, on yaşındayım. Bir otomobil kullanamam.)
Babies can't swim in the pool.	(Bebekler, havuzda yüzemez.)
Camels can't live in Antarctica.	(Develer, Antarktika'da yaşayamaz.)
A washing machine can't wash the dishes.	(Çamaşır makinası, bulaşık yıkamaz.)
Your left arm is broken. You can't play table tennis with me now.	(Senin sol kolun kırık. Sen, şimdi benimle masa tenisi oynayamazsın.)
Sue is very fat. She can't run very fast.	(Sue, çok şişman. O, hızlı koşamaz.)
I have a stomachache. I can't eat anything.	(Midem ağrıyor. Ben, hiçbir şey yiyemem.)

Can; if clause (şart cümlecği) ile de kullanılır. Örnekleri inceleyiniz.

If the film is boring, you can't watch that film again.	(Eğer film sıkıcıysa, sen o filmi tekrar seyretmezsin.)
You can't touch the ceiling if you are very short.	(Eğer sen kısa boyluyusan, tavana dokunamazsın.)
If he is very strong, he can lift this box.	(Eğer o çok kuvvetliyse, bu kutuyu kaldırabilir.)
You can't go to your school if you are ill.	(Eğer sen hastaysan, okuluna gidemesin.)
If Hakan is hungry, he can eat a cheese sandwich.	(Eğer Hakan açsa, o bir peynirli sandviç yiyebilir.)

Suna can join a volleyball team if she gets bored at weekends.
(Eğer Suna hafta sonlarında sıkılırsa, bir voleybol takımına katılabilir.)

If your mother is a diabetic, she can't drink tea with sugar.
(Eğer annen şeker hastasıysa, o şekerle çay içemez.)

You can't drive it if your car is very old.
(Eğer araban çok eskiyse, onu kullanamazsın.)

If you want a computer, you can save some money.
(Eğer sen bir bilgisayar istiyorsan, biraz para biriktirmelisin.)

You can turn right if you see this sign.
(Eğer sen bu işareti görürsen, sağa dönebilirsin.)

